

Izgradnja hidroelektrana širom zapadnog Balkana skočila je za 300% u poslednje dve godine, što je izazvalo strah od nestajanja planinskih reka i gubitaka u biodiverzitetu. Trenutno se najviše hidroelektrana gradi u Albaniji ali Srbija u planu ima 800 projekata. Britanski Gardijan piše 27. novembra da je u zoni koja se proteže od Slovenije do Grčke u planu oko 2.800 novih brana od kojih 37% treba da bude izgrađeno u zaštićenim zonama, poput nacionalnih parkova ili zaštićenih područja iz EU mreže Natura 2000. Teške mašine već prave nove vodotokove na 187 gradilšta u poređenju sa samo 61 u 2015. godini, pokazalo je straživanje Fluviusa, konsultanta za projekte uz podršku UN i EU. Ulrich Ajhelman, direktor nevladine organizacije RiverVoč koja je naručila istraživanje, kaže da je većina projekata mala po obimu i često u planinskim područjima, što ima pogubne posledice po prirodu.

“Oni preusmeravaju vodu u cevovode i ostavljaju prazna korita reka”, rekao je Ajhelman za Gardijan i upozorio: “To je katastrofa za lokalno stanovništvo i životnu sredinu. Za brojne vrste riba i insekata, kao što su vilini konjici i proletnjaci, to je kraj”. Jedna od vrsta proletnjaka - Isoperia Vjosae, otkrivena je jedino u albanskoj reci Vjosa ove godine za vreme ekspedicije u kojoj je učestvovalo 25 naučnika. Oni su pronašli i jednu ribu za sada bez imena koja ranije nije bila poznata nauci.

Od onoga što Ajhelman zove “cunamijem brana” već su u opasnosti dunavski losos i prespanska pastrmka. Naučnici su reku Vjosu opisali kao jedinstveno i dinamično eko-utočšite za mnoge vodene vrste koje su nestale širom Evrope.

“Većina tih održivih zajednica, kako se očekuje, nepovratno će nestati kao posledica izgrađene brana za hidrocentrale”, istakao je direktor RiverVoča.

Međutim, albanski ministar energetike Damijan Điknuri rekao je za Gardijan da će dve planirane veće hidroelektrane na Vjosi omogućavati “prolaz ribama preko obilaznice za ribe”.

“To rešenje je zasnovano na najboljoj ekološkoj praksi koja se danas pimenjuje sa ciljem smanjenja uticaja velikih brana na cirkulaciju vodene faune”, istakao je Điknuri.

Albanski ministar je osporio nalaze iz istraživanja rekavši da se u Albaniji grade samo dve “visoke brane”.

Prema njegovim rečima, većina ostalih su male brane bez akumulacija koje zavise od sezonskog priliva vode. Takve hidroelektrane proizvode manje od 10 MW energije i stoga za njih nisu potrebne procene uticaja na životnu sredinu.

Međutim, kod malih brana se često ne planira budžet za ublažavanje uticaja na prirodu a dozvoljava se postavljanje turbina u pravilnim razmacima duž vodenih tokova što, kako su

ocenili u Svetskom fondu za prirodu, ima veliki “kumulativni uticaj”.

Brane nisu pretnja samo vodenom svetu, već i ljudima.

Od 2012, prema istraživanju koje je finansirala EU, sukobi zbog izgradnje brana između velikih energetske kompanija i poljoprivrednika koji žive pored reka za posledicu su imali jedno ubistvo i jedan pokušaj ubistva.

Istraživanje je ukazalo i na tri smrti vezane za radove na branama i više desetina hapšenja povezanih sa albanskim “talasom” projekata hidroelektrana.

Albanija je lider u regionu sa 81 branom u izgradnji ali Srbija, Makedonija i Bosna i Hercegovina grade 71 hidrocentralu pri čemu Srbija ima u planu još 800 projekata.

Điknuri je rekao i da se albanska vlada obavezala da područje uzvodno od planirane brane Kalivači visoke 50 metara na reci Vjosi proglasi za nacionalni park i tako spreči dalju izgradnju hidroelektrana.

Izvor: euractiv.rs